

Píše Eva Jelínková

(E*forum, 19. 11. 2010)

Miroslav Červenka vstupoval s literaturou do nejrůznějších vztahů: utkával se s ní jako literární teoretik, historik a speciálně versolog, pečoval o ni jako textolog a editor, utvářel ji a prostředkoval jako básník a překladatel. Devatenáctého listopadu uplynulo pět let od jeho smrti. Neokázalé svědectví o tom, že v žádné z těchto rolí nevystupoval pouze okrajově, a to ani v době, kdy mu veškerá tato činnost byla všestranně ztěžována, podává jeho **Záznamník** – deník z let 1985–1989, vydaný začátkem tohoto roku brněnským Atlantisem. Červenkovy datované zápisy očividně nevznikaly ze stejné vůle a touhy jako deníkové dílo Zábranovo, a fungují opravdu jako celek jinak: nečtou se jako román, nýbrž jako kronika Červenkovy každodennosti. Neodkrývá se toho málo. Normalizační léta nestrávil sebeponižujícím hledáním možností návratu na oficiální kulturní scénu, nýbrž je v souladu s vlastní maximou prožil „v absurditě tvorby“: pokračoval ve svém literárněvědném výzkumu, studie umisťoval do zahraničních odborných časopisů nebo periodik samizdatových (Obsah, který otiskoval i jeho básně, zároveň spoluredigoval), přednášel na polooficiálních fórech i podzemních seminářích, překládal odborné stati i básně z polštiny a ruštiny, připravoval náročné samizdatové edice. Tuto řadu nesamozřejmých činností posléze ještě rozšířil – inicioval vznik Večerní univerzity bohemistiky.

Než se v září 1988 v suterénu baptistické modlitebny na Vyšehradě rozběhly první přednášky, věnoval Červenka množství energie sestavení studijního programu, získání dalších vyučujících (Jiří Brabec, Alexandr Stich, Květoslava Neradová, Květa Sgallová, Jan Křen), vytipování vhodných adresátů výuky (Červenka se postupně sešel a vedl svého druhu přijímací rozhovory s několika desítkami zájemců o studium), pokusům o získání podpory ze zahraničí i nutného finančního zajištění. Ilegální univerzita měla přitom pro Červenku obzvlášť velký význam – spatřoval v ní (v konfrontaci s manipulovanou oficiální vysokoškolskou výukou, jež pod vedením V. Ržounka směřovala v jeho očích k praktické likvidaci literární vědy) šanci pro obnovu úrovně bohemistických studií. Díky dalšímu působení budoucích absolventů podzemní bohemistiky, k nimž patřili převážně mladí talentovaní lidé stojící vůči režimu v opozici, resp. tímto režimem pronásledovaní, měla mít univerzita podle Červenky i obecnější potenciál pro zachování nezávislého vědeckého a kulturního života v Československu.

V tomto smyslu zformuloval Červenka cíle projektu Večerní univerzity v dopise zahraničním kolegům z roku 1988, jež ve své knižně vydané studii **„Podzemní univerzita“ pražských bohemistů** cituje německá historička **Karoline von Graevenitz** (dosud jediné monografické pojednání tématu Večerní univerzity bohemistiky vyšlo nejprve v roce 2008, vřecení z následujícího roku má český překlad, jež vydávající Ústav pro soudobé dějiny AV ČR veřejnosti představil v březnu 2010).

V době, kdy von Graevenitz prováděla v Praze rešerše k tématu a vedla interview s bývalými vyučujícími i frekventanty ilegální bohemistiky, nebyl už zakladatel Večerní univerzity Červenka naživu, zatímco jeho Záznamník, obsahující průběžné zmínky o koncipování i vlastním průběhu výuky od začátku roku 1988, byl dosud nevydán (podstatný historický pramen představuje přitom i přesto, že jeho autor příslušné záznamy do deníku kvůli možnému ohrožení projektu redukoval). Už v květnu 1988 Červenka předjímal, že „tenhle úkol podstatně ovlivní několik příštích let mého života a práce“, nečekal ale nejspíš, že věci budou mít tak rychlý spád: po listopadu 1989 byl studijní program Večerní univerzity integrován do učebního plánu bohemistiky na FF UK, kde Červenka jako pedagog působil až do své smrti.

Odkaz Miroslava Červenky připomene 22. listopadu 2010 Pražský lingvistický kroužek (<http://www.praguelinguistics.org/cs/event/plk101222>).

www.ipsl.cz